

Nr 71.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ratifikation av Förenta Nationernas konvention om förebyggande och bestraffning av brottet folkmord (genocide); given Stockholms slott den 22 februari 1952.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 12 regeringsformen, föreslå riksdagen att godkänna ratifikation av Förenta Nationernas konvention om förebyggande och bestraffning av brottet folkmord (genocide).

GUSTAF ADOLF.

Östen Undén.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen föreslås, att riksdagen godkänner ratifikation av Förenta Nationernas konvention om förebyggande och bestraffning av brottet folkmord (genocide), vilken konvention undertecknats av Sverige den 30 december 1949.

Utdrag ur protokollet över utrikesdepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 22 februari 1952.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, DANIELSON, ZETTERBERG, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, HAMMARSKJÖLD, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL.

Ministern för utrikes ärendena anmäler fråga om ratifikation av Förenta Nationernas konvention om förebyggande och bestraffning av brottet folk-mord (genocide).

Föredraganden anför: Enligt artikel 13 i Förenta Nationernas stadga skall generalförsamlingen taga initiativ till utredningar och framlägga förslag i syfte att främja den internationella rättens fortgående utveckling och dess kodifiering. Till fullgörande av den uppgift som sålunda pålagts generalförsamlingen har denna bl. a. tidigt inriktat sina strävanden på att uppbygga en mellanfolklig straffrättsordning. Detta är framför allt att se mot bakgrunden av de illgärningar som av det nazistiska Tysklands styresmän förövades mot andra stater samt mot folkgrupper inom och utom Tyskland. Att förebygga ett upprepande av sådana gärningar har framstått som ett angeläget mål för Förenta Nationernas verksamhet.

Det första resultatet av Förenta Nationernas arbete på detta område är konventionen om förebyggande och bestraffning av brottet folk-mord (genocide), med vilken brottsbeteckning avses åtgärder för utrotande av hela folkgrupper såsom sådana. Initiativet till konventionen togs genom en resolution av generalförsamlingen av den 11 december 1946. I denna definierades folk-mord såsom förnekandet av hela folkgruppers rätt att leva. Vidare uttalades, att ett sådant fränkännande av rätten till livet upprörde det mänskliga samvetet, resulterade i stora förluster för mänskligheten, i det att de ifrågavarande gruppernas kulturella och andra prestationer ginge till spillo, samt strede mot Förenta Nationernas anda och syftemål. I resolutionen förklarades ytterligare folk-mord vara ett brott enligt folkrätten och uppmanades Förenta Nationernas medlemmar att vidtaga erforderlig lagstiftning för förebyggandet och bestraffandet av detta brott. Slutligen pålade resolutionen ekonomiska och sociala rådet att låta utarbeta och underställa

generalförsamlingen en konvention angående folkmord. Såsom den närmaste följden av resolutionen utarbetades inom Förenta Nationernas sekretariat ett första utkast till konvention i ämnet under medverkan av tre särskilt tillkallade experter, nämligen professorerna Henri Donnedieu de Vabres, Vespasien Pella och Raphaël Lemkin. Detta konventionsutkast remitterades för yttrande till regeringarna i Förenta Nationernas medlemsstater och underställdes därefter tillika med de inkomna yttrandena 1947 års generalförsamling.

I anledning härav bekräftade generalförsamlingen genom en resolution av den 21 november 1947 sin tidigare resolution av den 11 december 1946 samt uppdrog åt ekonomiska och sociala rådet att fortsätta det påbörjade arbetet på konventionen. För detta ändamål tillsatte ekonomiska och sociala rådet en särskild kommitté, bestående av representanter för Frankrike, Förenta Staterna, Kina, Libanon, Polen, Sovjetunionen och Venezuela. Kommittén framlade ett nytt förslag till konvention, vilket underställdes 1948 års generalförsamling. Efter ingående behandling av frågan i församlingens sjätte (juridiska) utskott beslöt utskottet att förorda en konventionstext, som i åtskilliga hänseenden innefattade ändringar i förhållande till kommitténs förslag. Det av utskottet sålunda framlagda konventionsförslaget blev av generalförsamlingen den 9 december 1948 antaget med 56 röster utan att någon röst nedlades eller avgavs mot detsamma. Konventionen, vars text är fogad vid statsrådsprotokollet, blir emellertid icke gällande för någon stat, förrän den undertecknats och ratificerats eller ock tillträtts av staten i fråga. Enligt artikel XI i konventionen var denna intill den 31 december 1949 öppen för undertecknande för envar medlem av Förenta Nationerna och för envar icke-medlemsstat, till vilken generalförsamlingen riktat inbjudan att medverka. Undertecknandet skall följas av ratifikation. Efter den 1 januari 1950 står konventionen öppen för tillträde av envar medlem av Förenta Nationerna och av envar icke-medlemsstat, som mottagit inbjudan därtill enligt vad förut sagts. Enligt artikel XIII har konventionen bestämts skola träda i kraft på nittionde dagen efter det att det tjugonde ratifikations- eller tillträdesinstrumentet deponerats hos generalsekreteraren.

Vid utgången av den tid inom vilken konventionen stod öppen för undertecknande hade 45 stater undertecknat densamma, däribland Sverige, som undertecknade den 30 december 1949. Enligt tillkännagivande från generalsekreteraren uppnåddes det för konventionens ikraftträdande erforderliga antalet deponerade ratifikations- eller tillträdesinstrument den 14 oktober 1950, i överensstämmelse varmed konventionen trätt i kraft den 12 januari 1951. Intill närvarande dag hava inalles 31 stater ratificerat eller tillträtt konventionen. Det är emellertid att märka, att tre av de stater som endast undertecknat konventionen och fem av de stater som ratificerat eller tillträtt densamma gjort förbehåll mot särskilda stadganden i konventionen, samt att de rättsliga verkningarna av dessa förbehåll visat sig vara föremål för delade meningar. Bland de stater vilka utan förbehåll ratificerat konventionen märkas Danmark, Island och Norge.

Angående konventionens innehåll må här lämnas följande redogörelse.

Efter en inledning, som i korthet klargör den historiska bakgrunden till konventionen, uttalas i *art. I*, att de fördragsslutande parterna bekräfta, att folkmord, vare sig det begås i fredstid eller i krigstid, är ett brott enligt folkrätten, vilket de förplikta sig att förebygga och bestraffa. Det första ledet av detta uttalande är ett uttryck för den uppfattningen, att folkmord är att betrakta såsom ett brott även för stater, som icke äro bundna av konventionen, och att sålunda en medborgare i en stat, som icke anslutit sig till konventionen, icke på grund härav skall kunna undgå ansvar för sådant brott. Konventionen är med andra ord avsedd att bliva normgivande för folkrätten även utanför kretsen av de till konventionen anslutna staterna. Däremot ut-säger *art. I* intet om den utsträckning, i vilken folkmord även före konventionens tillkomst varit att anse såsom ett brott mot folkrätten. I detta sammanhang må särskilt påpekas, att enligt *art. I* folkmord, som förövas under fredstid, jämföras med folkmord begånget under krigstid, något som saknar motsvarighet i Nürnbergdomstolens stadga.

Den nämnda definitionen av folkmord har fått sin plats i *art. II*. Enligt denna förstås med folkmord, att någon, i avsikt att helt eller delvis förrinta en nationell, etnisk, rasmässigt bestämd eller religiös grupp såsom sådan, dödar medlemmar av gruppen, tillfogar medlemmar av gruppen svår kroppslig eller själslig skada, uppsåtligen påtvingar gruppen levnadsvillkor avsedda att helt eller delvis medföra dess fysiska undergång, genomför åtgärder avsedda att förhindra födelser inom gruppen eller med våld överför barn från gruppen till annan grupp. Det utmärkande för folkmord är sålunda, att brottet, ehuru det omedelbara objektet därför utgöres av mänskliga individer, ytterst riktar sig mot den folkgrupp som dessa tillhöra, i det att det är gärningsmannens avsikt att helt eller delvis förrinta denna.

De folkgrupper vilka skyddas av konventionen beskrivas i *art. II* såsom nationella, etniska, rasmässigt bestämda eller religiösa grupper. Uttrycket nationell grupp tar i första hand sikte på en grupp, som är sammanhållen av medborgarskap i någon viss stat. Åtgärder syftande till förintandet av alla medborgare i en stat utgöra sålunda folkmord, och det-samma gäller t. ex. åtgärder som en stat, efter att ha ockuperat en del av en annan stats område, vidtager för att förrinta där kvarblivna medborgare i den senare staten. Enbart det förhållandet att medlemmarna av en viss grupp besitta medborgarskap i en stat, till vilken gruppen genom sin härstamning eller sitt språk eller eljest har anknytning, är emellertid icke avgörande för huruvida en nationell grupp skall anses föreligga. Den danska minoriten i den tyska delen av Slesvig och den tyska minoriteten i Sønderjylland måste sålunda betraktas som nationella grupper i konventionens mening. Konventionen skyddar emellertid även grupper, vilka icke kännetecknas av sin anknytning till någon annan bestående stat än den, inom vars område gruppen är bosatt. Sådana grupper innefattas under uttrycken

etnisk grupp och rasmässigt bestämd grupp. Såsom exempel på en grupp, som är på en gång etnisk och rasmässigt bestämbar, må nämnas samerna i Sverige och deras stamfränder i Norge och Finland. Då därefter även upptagas religiösa grupper, avses grupper, för vilka det utmärkande är trosbekännelsen, t. ex. den muhammedanska delen av befolkningen i Jugoslavien. Uppenbart är, att en grupp kan urskilja sig från den övriga befolkningen i flera hänseenden. I många stater bildar sålunda det judiska befolkningselementet en grupp, som kännetecknas såväl genom sin ras som genom sin trosbekännelse.

Under förarbetena till konventionen framfördes även förslaget, att konventionen skulle omfatta jämväl politiska grupper. Detta förslag, mot vilket bl. a. invändes att begreppet politisk grupp icke utmärktes av tillräcklig fasthet samt att införandet av politiska grupper i konventionen skulle kunna giva staterna anledning till inblandning i varandras inre politiska angelägenheter, blev emellertid icke godtaget.

Enligt definitionen i art. II syftar folkmord med ett senare berört undantag till det fysiska förintandet av en folkgrupp eller av en del därav. Den första av de i artikeln uppräknade gärningsformerna är sålunda dödande av medlemmar av gruppen. Därefter följer tillfogande av svår kroppslig eller själslig skada. I detta sammanhang anger jämväl uttrycket själslig skada skadegörelse på folkgruppens hälsa. Uttrycket infördes nämligen i konventionstexten efter förslag av Kina, som motiverade förslaget med att konventionen borde beakta även den på kinesiskt territorium av japanerna tillämpade metoden att förleda befolkningen till missbruk av narkotika. Den därefter i art. II angivna gärningsformen är att påtvinga gruppen livsvillkor, som äro avsedda att medföra dess fysiska undergång helt eller delvis. Härunder falla t. ex. sådana åtgärder som att gruppen underkastas ett ransoneringssystem beträffande livsviktiga födoämnen, vilket gör det omöjligt för gruppens medlemmar att någon längre tid uppehålla livet, eller att gruppen deporteras till en trakt, vars klimat är ägnat att medföra samma verkan. Vidare upptages gärningsformen att genomföra åtgärder avsedda att förhindra födelser inom gruppen. Såsom exempel på sådana åtgärder må nämnas sterilisering av gruppens medlemmar eller åtskiljande av dess män och kvinnor genom inspärrande i olika läger eller deportering till olika förvisningsorter. Slutligen har i art. II som en särskild form av folkmord upptagits överförande med våld av barn från gruppen till en annan grupp. Denna bestämmelse, vars bakgrund är att söka i bortförandet av ett stort antal barn från Grekland till denna stats grannländer, jämställer med det fysiska förintandet av en folkgrupp dess utplånande såsom sådan genom att dess barn bortföras för att uppfostras i en främmande miljö. Under förarbetena till konventionen framkommo även förslag om att i konventionen skulle upptagas bestämmelser mot s. k. kulturellt folkmord, varmed avsågs utplånandet av en folkgrupps kulturella särart genom förintandet av gruppens bibliotek och historiska minnesmärken, alstren av dess konstnärliga

skapande o. s. v. Någon bestämmelse härom kom emellertid icke att inflyta i konventionen, främst emedan stadganden av ifrågavarande slag ansågos icke böra upptagas i detta sammanhang utan i stället höra hemma i konvention angående skydd för minoriteter.

I *art. III* stadgas att, utom för folkmord sådant detta brott definierats i art. II, straff skall inträda även för stämpling till folkmord, omedelbar och offentlig uppmaning till folkmord, försök till folkmord och delaktighet i folkmord. Tydligt är nämligen, att konventionen icke skulle fylla sina uppgift, om däri endast stadgades, att den som i egenskap av huvudgärningsman förövat fullbordat folkmord skulle straffas. Begreppen stämpling, uppmaning, försök och delaktighet äro i olika staters straffrättsystem utformade på olika sätt. Under hänvisning härtill framhölls vid behandlingen av denna artikel i generalförsamlingens sjätte utskott av den svenske representanten, att artikeln icke finge anses ålägga varje särskild stat någon längre gående förpliktelse beträffande bestämningen av det straffbara området vid folkmord än som vore förenligt med den innebörd de nyssnämnda straffrättsliga begreppen hade enligt ifrågavarande stats egen lagstiftning. Enligt den sålunda uttryckta uppfattningen, mot vilken icke några gensägelser restes, innebär följaktligen det förhållandet att konventionens originalspråk äro franska och engelska icke, att de fransk- och engelskspråkiga staternas straffrättsystem upphöjts till norm för artikelns tolkning även inom andra stater.

Vad särskilt angår bestämmelsen om att straff jämväl skall drabba omedelbar och offentlig uppmaning till folkmord, må framhållas, att konventionen även tar sikte på gärningar, som förövas medelst tryckt skrift.

Slutligen må angående denna artikel anmärkas, att under förarbetena förslag väcktes om att vissa former av förberedelse till folkmord skulle förklaras straffbara. Förslaget härom blev emellertid icke antaget dels på grund av de praktiska svårigheterna att beskriva vilka förberedelsehandlingar som skulle bestraffas, och dels på grund av att bestämmelserna om straff för stämpling, uppmaning, försök och delaktighet ansågos tillfyllest, när det gällde att bekämpa folkmord på tidigare stadier än det fullbordade brottets.

I *art. IV* fastslås, att personer, som göra sig skyldiga till folkmord, skola bestraffas, vare sig de äro grundlagsenligt ansvariga styresmän, ämbets- och tjänstemän eller enskilda personer. I betraktande av brottets beskaffenhet är det tydligt, att folkmord såsom fullbordat brott knappast kan förövas annat än av personer, som äro utrustade med regeringsmakt, eller med sådana personers samtycke. Med hänsyn till att enligt art. III exempelvis även stämpling till folkmord samt offentlig uppmaning till folkmord skola bestraffas, har det emellertid ansetts att jämte grundlagsenligt ansvariga styresmän samt ämbets- och tjänstemän även enskilda personer borde vara underkastade straff för folkmord. Genom uttrycket grundlagsenligt ansvariga styresmän ha från området för konventionen undantagits statsöverbud vilka enligt sina länders grundlagar icke kunna ställas till ansvar,

såsom förhållandet är beträffande flertalet monarker. Även parlamentsledamöter äro i många länder tillförsäkrade straffrättslig immunitet, särskilt beträffande handlingar och uttalanden, som tillkomma under utövan- de av uppdraget såsom parlamentsledamot. En parlamentsledamot kan uppenbarligen varken sägas vara styresman eller ämbetsman. Icke heller synes det riktigt att i detta sammanhang beteckna honom såsom enskild person. Frånvaron av en särskild hänvisning till parlamentsledamöter i konventionstexten berättigar därför till slutsatsen att konventionen icke omfattar denna kategori. Konventionen skulle sålunda icke ålägga en till densamma ansluten stat förpliktelse att bestraffa en parlamentsledamot, som under en debatt i parlamentet uttalar sig för åtgärder, avsedda att leda till förintandet av en folkgrupp, eller som röstar för genomförandet av så- dana åtgärder. Detta synes för övrigt även bäst överensstämma med den undantagsställning som i konventionen tillerkänts statsöverhuvud utan kon- stitutionellt ansvar. I generalförsamlingens juridiska utskott fäste den sven- ske representanten uppmärksamheten vid frågan och drog därvid den nu angivna slutsatsen ur konventionstexten. Någon gensaga mot detta uttalande framkom icke.

Angående art. IV må ytterligare nämnas, att under förarbetena till kon- ventionen förslag även väcktes om att däri borde upptagas ett stadgande av innebörd, att ingen skulle kunna uppnå befrielse från ansvar för folkmord genom att hänvisa till påbud i sitt lands lagstiftning eller till överordnads be- fallning. Förslaget blev emellertid icke antaget. Följden härav torde vad be- träffar verkan av överordnads befallning vara, att hithörande situationer bliva att bedöma enligt allmänna straffrättsliga grundsatser. Dessa kunna väntas leda till att exempelvis en ämbetsman med stor möjlighet att själv ut- forma sin myndighetsutövning, såsom en provinsguvernör, icke undgår an- svar för folkmord, medan däremot sådant ansvar icke drabbar en funktio- när med ringa eller ingen marginal för självständigt handlande, såsom en korpral. Frågan om verkan av en konflikt mellan konventionen och en stats inre lagstiftning vid prövningen av huruvida ansvar för folkmord skall kun- na utkrävas av en dess medborgare torde i viss mån bliva att bedöma efter synpunkter liknande dem som komma till användning, då det gäller att be- döma verkan av överordnads befallning. Frågeställningen rymmer emellertid även längre gående perspektiv, vilka här likväl icke behöva upptagas till behandling, eftersom det framstår såsom uteslutet att svensk lagstiftning skulle kunna påbjuda eller auktorisera folkmord. Framhållas må emellertid, att till grund för hela det inom Förenta Nationerna bedrivna arbetet på en konsolidering och utbyggnad av den internationella straffrätten bl. a. lagts tanken, att ansvar för folkrättsbrott skall kunna utkrävas av enskilda indi- vider oberoende av innehållet i de olika staternas interna strafflagstiftning.

Enligt art. V förplikta sig de fördragsslutande parterna att var och en i överensstämmelse med sin grundlag genomföra den lagstiftning som erford- ras för att konventionen skall kunna tillämpas och i synnerhet att stadga verk samma straff för folkmord. Artikelens avfattning gör det möjligt att till-

träda konventionen även för stater, vilkas interna lagstiftning vid tidpunkten för tillträdet ännu icke i allo överensstämmar med konventionen. I sådana fall innebär tillträdet, att staterna i fråga åtaga sig förpliktelsen att inom rimlig tid genomföra av konventionen påkallade lagändringar. I konventionen fastställs icke vilka straff, som skola inträda för folkmord, i vidare mån än att straffen sägas skola vara verksamma. Uppenbart är emellertid i betraktande av syftet med konventionen, att det skall vara fråga om stränga straffsanktioner.

I *art. VI* föreskrives, att personer, som anklagas för folkmord, skola lagföras vid behörig domstol i den stat på vars område gärningen begåtts, eller vid den internationella straffdomstol som må vara behörig i förhållande till de av konventionens parter vilka erkänt dess domsrätt. Hänvisningen till en internationell straffdomstol får ses mot bakgrunden av att frågan om upprättandet av en permanent sådan domstol, vilken väcktes på ett tidigt stadium av Förenta Nationernas arbete för den internationella rättens utveckling, alltjämt befinner sig under utredning. För den händelse en domstol av åsyftat slag kommer till stånd, medger avfattningen av nu förevarande artikel, att domstolens kompetens, med verkan för de stater som erkänna domstolen, bestämmes till att omfatta även beivrandet av folkmord, utan att någon ändring av konventionen mot folkmord skall behöva ske. Såsom enda alternativ till lagföring vid internationell straffdomstol upptager *art. VI*, att personer som anklagas för folkmord skola lagföras vid behörig domstol i den stat på vars område gärningen begåtts. Tolkad efter sin ordalydelse skulle denna bestämmelse kunna uppfattas såsom innebärande att, såvitt gällde de enskilda staternas domstolar, endast domstol i den stat på vars område folkmord förövats skulle vara behörig att beivra brottet. En sådan restriktiv innebörd får emellertid icke inläggas i stadgandet. Detta avser nämligen endast att fastslå en skyldighet för staterna att beivra folkmord, som förövas på deras områden. Konventionen lägger sålunda icke hinder i vägen för att en stat låter inför sina domstolar lagföra exempelvis medborgare i samma stat, vilka gjort sig skyldiga till folkmord annorstädes än inom statsområdet, eller personer, vilka utanför statsområdet förövat sådant brott, riktat mot folkgrupper med medborgarskap i den ifrågavarande staten. Att detta är konventionens innebörd framgår bl. a. av ett på yrkande av den svenske representanten tillkommet uttalande i den rapport från generalför-samlingens sjätte utskott som låg till grund för konventionstextens antagande.

I nära samband med *art. VI* står *art. VII*, vari stadgas, att folkmord icke skall betraktas såsom politiskt brott, när fråga uppkommer om utlämning, samt att de fördragsslutande parterna förplikta sig att i hithörande fall medgiva utlämning i överensstämmelse med sina gällande lagar och traktater. Den enda förpliktelse som denna artikel ålägger staterna är, att icke hänföra folkmord till politiska brott, för vilka enligt de flesta staters lagstiftning utlämning icke medgives. I övrigt medger konventionen staterna full frihet vid utformandet av lagstiftning och traktater angående utläm-

ning. Sålunda inskränker konventionen bl. a. icke staternas rätt att vägra utlämning av sina egna medborgare.

I *art. VIII* föreskrives, att envar fördragsslutande part må hemställa till vederbörande organ inom Förenta Nationerna om att vidtaga sådana åtgärder enligt Förenta Nationernas stadga som dessa organ finna ägnade att förebygga och undertrycka folkmord. Denna artikel tillägger icke Förenta Nationernas organ någon kompetens utöver den som redan tillkommer dem enligt Förenta Nationernas stadga.

I sådant hänseende må till en början erinras om att i *art. 11* i stadgan bl. a. föreskrives, att generalförsamlingen äger dryfta varje fråga rörande upprätthållandet av internationell fred och säkerhet, som hänskjutes till densamma av någon medlem av Förenta Nationerna eller av säkerhetsrådet eller, enligt närmare angivna förutsättningar, av stat som ej är medlem av Förenta Nationerna. Tydligt är, att folkmord i de flesta fall, antingen direkt eller genom sina återverkningar i olika hänseenden, måste anses vara av natur att innefatta fara för upprätthållandet av internationell fred och säkerhet. Med stöd av *art. 11* i stadgan kunna sålunda frågor angående folkmord hänskjutas till generalförsamlingen. För sådant fall sträcka sig emellertid, enligt vad i *art. 11* vidare föreskrives, generalförsamlingens befogenheter icke längre än till att församlingen äger framlägga rekommendationer till vederbörande stat eller stater eller såväl till säkerhetsrådet som till vederbörande stat eller stater. Beslut om vidtagande av verkliga åtgärder i anledning av en fråga som berör upprätthållandet av internationell fred och säkerhet ankommer däremot på säkerhetsrådet enligt de bestämmelser rörande dettas verksamhet som meddelas i kap. VI och VII i stadgan.

Ytterligare må framhållas att, för den händelse folkmord i något enstaka fall icke skulle anses ännu hava medfört fara för upprätthållandet av internationell fred och säkerhet, generalförsamlingen enligt *art. 14* i stadgan äger befogenhet att föreslå åtgärder för fredligt tillrättaläggande av varje sakläge, oavsett dess ursprung, som församlingen anser vara ägnat att skada den allmänna välfärden eller de vänskapliga förbindelserna nationerna emellan, däri inbegripet saklägen uppkomna genom kränkning av de bestämmelser i stadgan som angiva Förenta Nationernas ändamål och grundsatser.

Även om konventionen, såsom förut sagts, icke i och för sig tillägger Förenta Nationernas organ någon befogenhet som icke redan förut tillkommer dem enligt stadgan, är konventionen likväl av betydelse för tolkningen av en väsentlig bestämmelse i stadgan, nämligen föreskriften i *art. 2* mom. 7) att ingen bestämmelse i stadgan berättigar Förenta Nationerna att ingripa i frågor, som väsentligen falla inom vederbörande stats egen behörighet. Denna föreskrift har icke sällan åberopats, då Förenta Nationernas behörighet att upptaga någon viss fråga bestritts. I vad gäller folkmord är det till en början tydligt att, sedan en stat anslutit sig till konventionen, en kränkning av denna är i förhållande till övriga konventionsstater att anse som en inter-

nationell fråga. Det är emellertid vidare att märka, att i art. I av konventionen folkmord betecknas som ett brott mot folkrätten. Härmed ge signatärmakterna uttryck åt uppfattningen att oberoende av konventionen en anklagelse för folkmord icke kan avvisas såsom en inblandning i den anklagade statens inre förhållanden.

Medan i art. IV meddelats föreskrifter angående forum för lagföring av individer, som anklagas för folkmord, stadgas i *art. IX*, att tvister mellan de fördragsslutande staterna angående tolkningen, tillämpningen eller uppfyllandet av konventionen, däri inbegripet tvister som angå en stats ansvarighet för folkmord, skola hänskjutas till internationella domstolen, där någon av de tvistande parterna så fordrar. Artikeln innefattar m. a. o. en förklaring enligt art. 36 i internationella domstolens stadga, varigenom de fördragsslutande parterna tillerkänna domstolen obligatorisk behörighet i tvister angående konventionens tolkning och efterlevnad.

Betydelsen härav framstår särskilt klart i betraktande av att, på sätt i det föregående understrukits, folkmord såsom fullbordat brott knappast kan förövas annat än av personer i regeringsställning eller med sådana personers samtycke. Erinras må vidare i detta sammanhang om bestämmelserna i art. 94 i Förenta Nationernas stadga. Enligt dessa är varje medlem av Förenta Nationerna förpliktad att ställa sig till efterrättelse internationella domstolens beslut i mål, vari medlemmen är part. Därest någon part i ett mål underlåter att fullgöra förpliktelser, som ålagts parten genom ett av domstolen meddelat utslag, kan motparten hänvända sig till säkerhetsrådet vilket, om det finner nödvändigt, äger framlägga förslag eller fatta beslut om vidtagande av åtgärder för utslagets verkställande. På denna väg kan sålunda säkerhetsrådet komma att befatta sig även med fall av folkmord, som icke innefatta fara för upprätthållandet av internationell fred och säkerhet.

En jämförelse mellan artiklarna VIII och IX ger vid handen, att en fördragsslutande stat, då det gäller att inskrida mot folkmord förövat av annan fördragsslutande stat, äger valfrihet mellan att hänvända sig till internationella domstolen eller till annat vederbörande organ inom Förenta Nationerna. Det föreligger heller icke något hinder mot att en fördragsslutande stat väljer båda vägarna. Därest en och samma anklagelse för folkmord exempelvis skulle bringas inför såväl säkerhetsrådet som internationella domstolen, kan det tänkas att förfarandet inför endera av dessa båda instanser förklaras vilande i avbidan på den andras beslut.

Artiklarna X—XIX reglera ett antal tekniska spörsmål gemensamma för internationella konventioner i allmänhet, såsom angående undertecknande, ratifikation, ikraftträdande och uppsägning. För några hithörande bestämmelser har tidigare redogjorts. I övrigt äro nu ifrågavarande artiklar icke av beskaffenhet att påkalla några kommentarer.

Såsom av det förut sagda framgår, är konventionen riktad mot en av de mest avskrämda av de brottstyper, till vilka det nazistiska Tysklands styresmän gjorde sig skyldiga. För den händelse världen ånyo skulle nödgas be-

vittna folkmord, avser konventionen att garantera att förövarna bliva effektivt bestraffade. Jämsides härmed syftar konventionen även till att förebygga folkmord. Det måste visserligen antagas, att personer som ha för avsikt att begå folkmord i regel utgå från att deras allmänna politiska planer skola ha sådan framgång, att de icke skola kunna nås av någon vare sig nationell eller internationell straffrättskipning. Konventionen kan med hänsyn härtill icke väntas komma att utöva någon avskräckande inverkan på sådana personer. Det är emellertid att märka, att konventionens bestämmelser omfatta även tidiga stadier av förverkligandet av planer på folkmord. På grund härav öppnar konventionen möjligheter för en så tidigt inträdande internationell reaktion, att brottets fullbordan kan tänkas bliva förhindrad. Med hänsyn såväl till det ämne konventionen behandlar som till dess rättsliga utformning framstår konventionen som ett bidrag till den konsolidering och utbyggnad av den internationella rättsordningen som står inskriven på Förenta Nationernas program. Konventionens text har också godtagits av en enhällig generalförsamling. Önskvärdheten av att även Sverige genom att ratificera konventionen bidrager till att göra densamma rättsligt bindande behöver icke särskilt understrykas.

En inom justitiedepartementet verkställd jämförelse mellan konventionen och vårt lands strafflagstiftning synes giva vid handen, att den senare icke i alla avseenden uppfyller de krav som uppställas i konventionen beträffande möjligheterna att bestraffa brott, om vilka här är fråga. Vad angår ansvarigheten för statsrådsledamot är innehållet i ansvarighetslagen för statsrådets ledamöter ej alldeles klart, särskilt i fråga om bestämmelserna i § 5 andra stycket. Allmänna strafflagens bestämmelser, som reglera ämbets- och tjänstemäns samt enskilda personers ansvarighet, torde relativt väl täcka de enligt konventionen straffbara gärningarna. Det kan emellertid sättas i fråga om straffskalorna äro lämpade även för det fall, att ett brott är att bedöma såsom folkmord, samt huruvida bestämmelserna om försök och stämpling äro så omfattande, att de fullt tillgodose konventionens krav. Såsom förut sagts erfordras icke, att redan vid tiden för tillträdet full överensstämmelse råder mellan den svenska lagstiftningen och konventionen. För närvarande pågår översyn av såväl reglerna om statsrådsansvarigheten som den allmänna strafflagstiftningen. Resultatet härav kan väntas föreligga inom en lämligen snar framtid. I samband med ny lagstiftning på dessa områden torde frågan om en anpassning till konventionsbestämmelserna kunna beaktas.

Konventionen har även beröring med den svenska lagstiftningen om utlämning av förbrytare. Den enda tvingande förpliktelse som konventionen i sådant hänseende ålägger den inre lagstiftningen är emellertid, att folkmord icke skall få räknas såsom politiskt brott, i den mån utlämning för politiska brott icke medgives. Den ännu gällande svenska lagen den 4 juni 1913 angående utlämning av förbrytare innehåller i 7 § ett sådant förbud mot utlämning för politiskt brott. Någon definition på politiskt brott lämnas emellertid icke i lagtexten. Vid sådant förhållande möter intet hinder för att

vid tillämpningen av lagen iakttaga konventionens förbud mot att betrakta folkmord såsom politiskt brott, vilket f. ö. torde väl överensstämma även med svensk rättsuppfattning. I den blivande nya lagstiftningen om utlämning torde förhållandet kunna förväntas bliva särskilt beaktat i lagtexten.

Under åberopande av det sålunda anförda får jag föreslå att den här bilagda konventionen om förebyggande och bestraffning av brottet folkmord (genocide) måtte föreläggas riksdagen för godkännande och hemställer alltså

att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen att godkänna ratifikation av konventionen.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Gunnar Ljungdahl.

Artikel II.

I denna konvention förstås med folkmord envar av följande gärningar förövad i avsikt att helt eller delvis förinta en nationell, etnisk, rasmässigt bestämmd eller religiös grupp såsom sådan nämligen,

- a) att döda medlemmar av gruppen;
- b) att tillfoga medlemmar av gruppen svår kroppslig eller själslig skada;
- c) att uppsåtligen påtvinga gruppen levnadsvillkor, som äro avsedda att medföra dess fysiska undergång helt eller delvis;
- d) att genomföra åtgärder, som äro avsedda att förhindra födelser inom gruppen;
- e) att med våld överföra barn från gruppen till annan grupp.

Artikel III.

Följande gärningar skola vara straffbara:

- a) folkmord;
- b) stämpling till folkmord;
- c) omedelbar och ofentlig uppmaning till folkmord;
- d) försök till folkmord;
- e) delaktighet i folkmord.

Artikel IV.

Personer, som göra sig skyldiga till folkmord eller annan i artikel III uppräknad gärning, skola bestraffas, vare sig de äro grundlagsenligt ansvariga styresmän, ämbets- och tjänstemän eller enskilda personer.

Article II

In the present Convention, genocide means any of the following acts committed with intent to destroy, in whole or in part, a national, ethnical, racial or religious group, as such:

- (a) Killing members of the group;
- (b) Causing serious bodily or mental harm to members of the group;
- (c) Deliberately inflicting on the group conditions of life calculated to bring about its physical destruction in whole or in part;
- (d) Imposing measures intended to prevent births within the group;
- (e) Forcibly transferring children of the group to another group.

Article III

The following acts shall be punishable:

- (a) Genocide;
- (b) Conspiracy to commit genocide;
- (c) Direct and public incitement to commit genocide;
- (d) Attempt to commit genocide;
- (e) Complicity in genocide.

Article IV

Persons committing genocide or any of the other acts enumerated in article III shall be punished, whether they are constitutionally responsible rulers, public officials or private individuals.

Article II

Dans la présente Convention, le génocide s'entend de l'un quelconque des actes ci-après, commis dans l'intention de détruire, en tout ou en partie, un groupe national, ethnique, racial ou religieux, comme tel:

- a) Meurtre de membres du groupe;
- b) Atteinte grave à l'intégrité physique ou mentale de membres du groupe;
- c) Soumission intentionnelle du groupe à des conditions d'existence devant entraîner sa destruction physique totale ou partielle;
- d) Mesures visant à entraver les naissances au sein du groupe;
- e) Transfert forcé d'enfants du groupe à un autre groupe.

Article III

Seront punis les actes suivants:

- a) Le génocide;
- b) L'entente en vue de commettre le génocide;
- c) L'incitation directe et publique à commettre le génocide;
- d) La tentative de génocide;
- e) La complicité dans le génocide.

Article IV

Les personnes ayant commis le génocide ou l'un quelconque des autres actes énumérés à l'article III seront punies, qu'elles soient des gouvernants, des fonctionnaires ou des particuliers.

Artikel V.

De fördragsslutande parterna förplikta sig att i överensstämmelse med vars och ens grundlag genomföra den lagstiftning som erfordras för att möjliggöra en tillämpning av denna konventions bestämmelser, och i synnerhet att stadga verk samma straff, som skola drabba personer, vilka göra sig skyldiga till folkmord eller andra i artikel III uppräknade gärningar.

Artikel VI.

Personer, som anklagas för folkmord eller annan i artikel III uppräknad gärning, skola lagföras vid behörig domstol i den stat på vars område gärningen begåtts, eller vid den internationella straffdomstol som må vara behörig i förhållande till de av denna konventions parter vilka erkänt dess doms rätt.

Artikel VII.

Folkmord och övriga i artikel III uppräknade gärningar skola icke betraktas såsom politiska brott, när fråga uppkommer om utlämning. De fördragsslutande parterna förplikta sig att i hithörande fall medgiva utlämning i överensstämmelse med sina gällande lagar och traktater.

Artikel VIII.

Envar fördragsslutande part äger hemställa till vederbörande organ inom Förenta Nationerna att

Article V

The Contracting Parties undertake to enact, in accordance with their respective Constitutions, the necessary legislation to give effect to the provisions of the present Convention and, in particular, to provide effective penalties for persons guilty of genocide or of any of the other acts enumerated in article III.

Article VI

Persons charged with genocide or any of the other acts enumerated in article III shall be tried by a competent tribunal of the State in the territory of which the act was committed, or by such international penal tribunal as may have jurisdiction with respect to those Contracting Parties which shall have accepted its jurisdiction.

Article VII

Genocide and the other acts enumerated in article III shall not be considered as political crimes for the purpose of extradition.

The Contracting Parties pledge themselves in such cases to grant extradition in accordance with their laws and treaties in force.

Article VIII

Any Contracting Party may call upon the competent organs of the United Nations to take such ac-

Article V

Les Parties contractantes s'engagent à prendre, conformément à leurs constitutions respectives, les mesures législatives nécessaires pour assurer l'application des dispositions de la présente Convention, et notamment à prévoir des sanctions pénales efficaces frappant les personnes coupables de génocide ou de l'un quelconque des autres actes énumérés à l'article III.

Article VI

Les personnes accusées de génocide ou de l'un quelconque des autres actes énumérés à l'article III seront traduites devant les tribunaux compétents de l'Etat sur le territoire duquel l'acte a été commis, ou devant la cour criminelle internationale qui sera compétente à l'égard de celles des Parties contractantes qui en auront reconnu la juridiction.

Article VII

Le génocide et les autres actes énumérés à l'article III ne seront pas considérés comme des crimes politiques pour ce qui est de l'extradition.

Les Parties contractantes s'engagent en pareil cas à accorder l'extradition conformément à leur législation et aux traités en vigueur.

Article VIII

Toute Partie contractante peut saisir les organes compétents des Nations Unies afin que

vidtagna sådana åtgärder enligt Förenta Nationernas stadga, som dessa organ anse ägnade att förebygga och undertrycka gärningar, innefattande folkmord eller någon av övriga i artikel III uppräknade gärningar.

Artikel IX.

Twister mellan de fördragslutande parterna angående tolkningen, tillämpningen eller uppfyllandet av denna konvention, däri inbegripet tvister, som angå en stats ansvarighet för folkmord eller annan i artikel III uppräknad gärning, skola hänskjutas till Internationella domstolen, där någon av de tvistande parterna så fordrar.

Artikel X.

Denna konvention, vars engelska, franska, kinesiska, ryska och spanska texter äga lika vitsord, skall dagtecknas den 9 december 1948.

Artikel XI.

Denna konvention skall intill den 31 december 1949 vara öppen för undertecknande för envar medlem av Förenta Nationerna och för envar icke-medlemsstat, till vilken generalförsamlingen har riktat inbjudan att underteckna.

Konventionen skall ratificeras, och ratifikationsinstrumenten skola deponeras hos Förenta Nationernas generalsekretärare.

tion under the Charter of the United Nations as they consider appropriate for the prevention and suppression of acts of genocide or any of the other acts enumerated in article III.

Article IX

Disputes between the Contracting Parties relating to the interpretation, application or fulfilment of the present Convention, including those relating to the responsibility of a State for genocide or for any of the other acts enumerated in article III, shall be submitted to the International Court of Justice at the request of any of the parties to the dispute.

Article X

The present Convention, of which the Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic, shall bear the date of 9 December 1948.

Article XI

The present Convention shall be open until 31 December 1949 for signature on behalf of any Member of the United Nations and of any non-member State to which an invitation to sign has been addressed by the General Assembly.

The present Convention shall be ratified, and the instruments of ratification shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

ceux-ci prennent, conformément à la Charte des Nations Unies, les mesures qu'ils jugent appropriées pour la prévention et la répression des actes de génocide ou de l'un quelconque des autres actes énumérés à l'article III.

Article IX

Les différends entre les Parties contractantes relatifs à l'interprétation, l'application ou l'exécution de la présente Convention, y compris ceux relatifs à la responsabilité d'un Etat en matière de génocide ou de l'un quelconque des autres actes énumérés à l'article III, seront soumis à la Cour internationale de Justice, à la requête d'une partie au différend.

Article X

La présente Convention dont les textes anglais, chinois, espagnol, français et russe, feront également foi, portera la date du 9 décembre 1948.

Article XI

La présente Convention sera ouverte jusqu'au 31 décembre 1949 à la signature au nom de tout Membre des Nations Unies et de tout Etat non membre à qui l'Assemblée générale aura adressé une invitation à cet effet.

La présente Convention sera ratifiée et les instruments de ratification seront déposés auprès du Secrétaire général des Nations Unies.

Efter den 1 januari 1950 kan denna konvention tillträdas av envar medlem av Förenta Nationerna och av envar icke-medlemsstat, som mottagit inbjudan därtill enligt vad ovan sagts.

Tillträdesinstrumenten skola deponeras hos Förenta Nationernas generalsekreterare.

Artikel XII.

Envar fördragsslutande part äger när som helst genom ett till Förenta Nationernas generalsekreterare riktat tillkännagivande utsträcka denna konventions tillämplighet till alla eller några av de områden för vilkas förbindelser med främmande makter den fördragsslutande parten är ansvarig.

Artikel XIII.

Generalsekreteraren skall å den dag, då de första tjugu ratifikations- eller tillträdesinstrumenten ha deponerats, upprätta ett protokoll häröver och översända ett exemplar därav till envar medlem av Förenta Nationerna och till envar av de icke-medlemsstater som avses i artikel XI.

Denna konvention skall träda i kraft nittio dagar efter dagen för deponerandet av det tjugonde ratifikations- eller tillträdesinstrumentet.

Ratifikation eller tillträde, som äger rum efter sistnämnda dag,

After 1 January 1950, the present Convention may be acceded to on behalf of any Member of the United Nations and of any non-member State which has received an invitation as aforesaid.

Instruments of accession shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

Article XII

Any Contracting Party may at any time, by notification addressed to the Secretary-General of the United Nations, extend the application of the present Convention to all or any of the territories for the conduct of whose foreign relations that Contracting Party is responsible.

Article XIII

On the day when the first twenty instruments of ratification or accession have been deposited, the Secretary-General shall draw up a *procès-verbal* and transmit a copy thereof to each Member of the United Nations and to each of the non-member States contemplated in article XI.

The present Convention shall come into force on the ninetieth day following the date of deposit of the twentieth instrument of ratification or accession.

Any ratification or accession effected subsequent to the latter date shall

A partir du 1er janvier 1950, il pourra être adhéré à la présente Convention au nom de tout Membre des Nations Unies et de tout Etat non membre qui aura reçu l'invitation susmentionnée.

Les instruments d'adhésion seront déposés auprès du Secrétaire général des Nations Unies.

Article XII

Toute Partie contractante pourra, à tout moment, par notification adressée au Secrétaire général des Nations Unies, étendre l'application de la présente Convention à tous les territoires ou à l'un quelconque des territoires dont elle dirige les relations extérieures.

Article XIII

Dès le jour où les vingt premiers instruments de ratification ou d'adhésion auront été déposés, le Secrétaire général en dressera *procès-verbal*. Il transmettra copie de ce *procès-verbal* à tous les États Membres des Nations Unies et aux non membres visés par l'article XI.

La présente Convention entrera en vigueur le quatre-vingt-dixième jour qui suivra la date du dépôt du vingtième instrument de ratification ou d'adhésion.

Toute ratification ou adhésion effectuée ultérieurement à la dernière

skall träda i kraft nittio dagar efter deponerandet av ratifikations- eller tillträdesinstrumentet.

become effective on the ninetieth day following the deposit of the instrument of ratification or accession.

date prendra effet le quatre-vingt-dixième jour qui suivra le dépôt de l'instrument de ratification ou d'adhésion.

Artikel XIV.

Denna konvention skall förbliva i kraft under en tidrymd av tio år från dagen för dess ikraftträdande.

Den skall därefter förbliva i kraft under en tidrymd av fem år i sänder för de fördragsslutande parter som icke ha uppsagt densamma minst sex månader före den löpande periodens utgång.

Uppsägning skall verkställas genom skriftligt tillkännagivande till Förenta Nationernas generalsekreterare.

Article XIV

The present Convention shall remain in effect for a period of ten years as from the date of its coming into force.

It shall thereafter remain in force for successive periods of five years for such Contracting Parties as have not denounced it at least six months before the expiration of the current period.

Denunciation shall be effected by a written notification addressed to the Secretary-General of the United Nations.

Article XIV

La présente Convention aura une durée de dix ans à partir de la date de son entrée en vigueur.

Elle restera par la suite en vigueur pour une période de cinq ans et ainsi de suite, vis-à-vis des Parties contractantes qui ne l'auront pas dénoncée six mois au moins avant l'expiration du terme.

La dénonciation se fera par notification écrite adressée au Secrétaire général des Nations Unies.

Artikel XV.

Därest till följd av uppsägningar antalet parter i denna konvention skulle nedgå under sexton, skall konventionen upphöra att gälla från och med den tidpunkt, då den senaste av dessa uppsägningar fick giltig verkan.

Article XV

If, as a result of denunciations, the number of Parties to the present Convention should become less than sixteen, the Convention shall cease to be in force as from the date on which the last of these denunciations shall become effective.

Article XV

Si, par suite de dénonciations, le nombre des Parties à la présente Convention se trouve ramené à moins de seize, la Convention cessera d'être en vigueur à partir de la date à laquelle la dernière de ces dénonciations prendra effet.

Artikel XVI.

Hemställan om ändring av denna konvention kan göras när som helst av envar fördragsslutande part i form av skriftligt tillkännagivande till generalsekreteraren.

Generalförsamlingen skall avgöra, vilka åtgärder som eventuellt skola vidtagas i anledning av en sådan hemställan.

Article XVI

A request for the revision of the present Convention may be made at any time by any Contracting Party by means of a notification in writing addressed to the Secretary-General.

The General Assembly shall decide upon the steps, if any, to be taken in respect of such request.

Article XVI

Une demande de révision de la présente Convention pourra être formulée en tout temps par toute Partie contractante, par voie de notification écrite adressée au Secrétaire général.

L'Assemblée générale statuera sur les mesures à prendre, s'il y a lieu, au sujet de cette demande.

Artikel XVII.

Förenta Nationernas generalsekreterare skall underrätta alla Förenta Nationernas medlemmar och de icke-medlemsstater, som avses i artikel XI, om följande:

a) underskrifter, ratifikationer och tillträdesanmälningar, som mottagits enligt artikel XI;

b) tillkännagivanden, som mottagits enligt artikel XII;

c) den dag, å vilken denna konvention träder i kraft enligt artikel XIII;

d) uppsägningar, som mottagits enligt artikel XIV;

e) konventionens urkraftträdande enligt artikel XV;

f) tillkännagivanden, som mottagits enligt artikel XVI.

Artikel XVIII.

Originalexemplaret av denna konvention skall deponeras i Förenta Nationernas arkiv.

Bestyrkta avskrifter av konventionen skall översändas till alla Förenta Nationernas medlemmar och till de icke-medlemsstater, som avses i artikel XI.

Artikel XIX.

Denna konvention skall registreras av Förenta Nationernas generalsekreterare vid den tidpunkt, då den träder i kraft.

Article XVII

The Secretary-General of the United Nations shall notify all Members of the United Nations and the non-member States contemplated in article XI of the following:

(a) Signatures, ratifications and accessions received in accordance with article XI;

(b) Notifications received in accordance with article XII;

(c) The date upon which the present Convention comes into force in accordance with article XIII;

(d) Denunciations received in accordance with article XIV;

(e) The abrogation of the Convention in accordance with article XV;

(f) Notifications received in accordance with article XVI.

Article XVIII

The original of the present Convention shall be deposited in the archives of the United Nations.

A certified copy of the Convention shall be transmitted to each Member of the United Nations and to each of the non-member States contemplated in article XI.

Article XIX

The present Convention shall be registered by the Secretary-General of the United Nations on the date of its coming into force.

Article XVII

Le Secrétaire général des Nations Unies notifiera à tous les Etats Membres des Nations Unies et aux Etats non membres visés par l'article XI:

a) Les signatures, ratifications et adhésions reçues en application de l'article XI;

b) Les notifications reçues en application de l'article XII;

c) La date à laquelle la présente Convention entrera en vigueur, en application de l'article XIII;

d) Les dénonciations reçues en application de l'article XIV;

e) L'abrogation de la Convention, en application de l'article XV;

f) Les notifications reçues en application de l'article XVI.

Article XVIII

L'original de la présente Convention sera déposé aux archives de l'Organisation des Nations Unies.

Une copie certifiée conforme sera adressée à tous les Etats Membres des Nations Unies et aux Etats non membres visés par l'article XI.

Article XIX

La présente Convention sera enregistrée par le Secrétaire général des Nations Unies à la date de son entrée en vigueur.